

Róbert Horka. *Novoobjavená homília sv. Augustína Dolbeau 2 „De oboedientia“*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2015. 78 s. ISBN 978-80-223-3810-3

MARCELA ANDOKOVÁ

Autor predkladanej publikácie Róbert Horka pôsobí ako vysokoškolský pedagóg na CMBF v Bratislave a odborne sa venuje latinským cirkevným otcom, v súčasnosti najmä kazateľskej tvorbe sv. Augustína. V tejto rozsahom pomerne malej práci s dovedna 78 stranami približuje slovenskej čitateľskej verejnosti jednu z novoobjavených Augustínových kázní *Dolbeau 2 „De oboedientia“*. Tieto kázne vyšli súborne v kritickom vydaní pod názvom *Augustin d’Hippone: Vingt-six sermons au peuple d’Afrique*, F. Dolbeau (ed.), I.E.A., Paris 1996. Kázeň „*De oboedientia*“ bola prednesená pravdepodobne 23. januára 404 v Kartágu v dobe vrcholiaceho protidonatistického boja a je v poradí už tretou kázňou, ktorú Horka ponúka verejnosti v slovenskom preklade. Okrem kázne *Dolbeau 2* uverejnil doposiaľ tiež kázne „*De sepultura catechumenorum*“ (*Dolbeau 7*) a „*De voce et verbo*“ (*Dolbeau 3*).

Predkladaná publikácia sa po krátkom predslove (s. 5–8) z pera nitrianskeho biskupa Mons. Viliama Judáka delí na tri časti: „O kázni a kazateľovi“ (s. 9–28), „Komentár“ (s. 29–56) a samotný „Slovenský preklad: Kázeň sv. Augustína *Sermo 359B: O poslušnosti*“ (s. 57–72). Publikáciu uzatvára súpis literatúry (s. 73–76) členený na pramene (17 položiek) a sekundárnu literatúru (33 položiek), doplnený o menný a vecný index (s. 77–78). Práca je obohatená o pomerne rozsiahly poznámkový aparát, ktorý číta dovedna 161 poznámok pod čiarou.

V časti „O kázni a kazateľovi“ sa autor zaoberá kazateľskou činnosťou svätého Augustína v širšom kontexte, následne sa venuje samotnej Homílii *Dolbeau 2*, ktorá je aj predmetom rozboru a slovenského prekladu ďalej v texte, a napokon približuje čas, miesto, okolnosti a tému samotnej kázne. Z Horkovej analýzy vyplýva, že Augustín tu do jednej kázne spojil dve samostatné témy: prvá (A) rieši zmätok, ktorý nastal v katedrále počas bohoslužieb v predošlý deň, a druhá (B) obsahuje podstatnú časť Augustínovho pripraveného príhovoru na sviatok sv. Vincenta, ktorý kvôli incidentu v predošlý deň napokon neodznal.

V oboch celkoch tejto kázne možno sledovať základnú štruktúru klasickej antickej rečníckej formy: v časti „Komentár“ nasleduje po základnom členení *Exordium, Narratio, Divisio, Confirmatio, Confutatio* a *Peroratio* pre Homíliu A: *Incident v katedrále* (1–12a), a to isté členenie (okrem *Narratio*) je použité aj pre Homíliu B: *Oslava sv. Vincenta* (12b–23). Augustín v kázni (v časti *Confutatio*) nastoľuje zaujímavú otázku: Prečo by kresťania mali počúvať biskupa, svojho pastiera, ktorý je hriešnym človekom? Veď pre

Krista bolo rozhodne ľahšie poslúchať Boha Otca, keďže sám je dokonalý. Augustín pripomína veriacim, že Kristus bol poslušný nielen Otcovi, ale aj ľuďom, v detstve v prvom rade svojim rodičom Márii a Jozefovi (*Lk* 2,51), neskôr vo svojej službe i všetkým veriacim, keďže aj ich v evanjeliu nazýva svojou matkou (*Mt* 12,49–50). V Kristovi totiž služba Bohu a služba človeku splývajú do jedinej identity služobníka (s. 40). V tejto súvislosti používa Augustín obraz „biskup je pod nohami veriacich, čiže sa skláňa podobne ako Kristus, ktorý umýval nohy svojim učeníkom“. Tento obraz nie je u Augustína ojedinelý, stretávame sa s ním napr. aj v *Enarratio in Psalmum* 126,3, kde však autor pri preklade gréckeho slova *επισκοπος* nie celkom správne používa slovo „dohliadať“ namiesto „dohliadač“ (s. 43).

V paragrafe 12 prekladu (s. 65) sa Augustín zamýšľa nad tým, čo je poslušnosť, keď hovorí: „Máte radi lásku. Ona je jej dcérou: poslušnosť je dcérou lásky.“ Je teda ovocím lásky. Láska je koreňom, z ktorého vyrastajú dobré plody poslušnosti. O niečo ďalej v texte zas v paragrafe 23 (s. 71) vysvetľuje hipponský biskup veriacim závažné dôsledky neposlušnosti, keď jasne vyhlasuje: „Neposlušnosť je jedom, ktorý zahubil prvého človeka.“

Ako zdôrazňuje vo svojej publikácii Horka, Augustín presadzoval na celoafrickej synode v Kartágu 25. augusta 403 pri urovnávaní africkej cirkevnej schizmy evanjelióvú zásadu: „zmier sa so svojím bratom“. Preto aj leitmotívom celej tejto homílie je Augustínova myšlienka: „V nesmrteľnosti budeš ty podobným jemu, v poslušnosti sa on stal podobným tebe“ (s. 39). Celú homíliu kazateľ napokon uzatvára citátom z *Mt* 20,27–28, kde sa píše, že Kristus neprišiel, aby jemu slúžili, ale aby on sám slúžil iným.

Autor monografie sa v práci javí nielen ako zdatný prekladateľ, ale prejavuje sa v nej aj jeho schopnosť kriticky posudzovať Augustínove kazateľské postupy. Napríklad v pozn. 158 (s. 61) sa snaží pomocou analýzy vetného rýmu a asonancie poukázať na nedostatok, ktorého sa kazateľ zrejme dopustil, keď hovorí: „Kvôli Adamovi je v ľudskom rode neposlušnosť zárodkom zla, vďaka Kristovi je zasa poslušnosť zárodkom nesmrteľnosti.“ Prekladateľ si tu správne všimol, že Augustín chcel pravdepodobne na tomto mieste použiť namiesto slova „zlo“ slovo „smrť“, aby tak dosiahol efekt asonancie *mortis-immortalitatis*; v rýchlosti sa mu to však nepodarilo a tachygrafi to zachytili v pôvodnom znení, z čoho Horka dedukuje, že kázeň nebola po jej prednesení a zaznamenaní nijak zvlášť upravovavná a k nám sa dostala zrejme v pôvodnom znení.

Publikácii na kvalite neuberá ani občasný výskyt drobných preklepov či chýb, ako napríklad: „z materiálnej“, nie „z materiálnej“ roviny (s. 37), „vyvrátením“, nie „vyvrátení“ (s. 39); zrejme nedopatrením sa na s. 25 vyskytuje výraz z „puplita“ namiesto z „pulpita“ či „vybrúsenej formy“ namiesto „vybrúsenej formy“ (s. 30). Na s. 6 nachádzame niekoľko preklepov v latinských názvoch Augustínových diel, ako napríklad: *De perfectione justitiae hominis*, nie „perfetione“; či *De dono perseverentiae*, nie „perseverantie“. V zozname prameňov je tiež nesprávne použitý latinský názov Quintilianovho diela *Institutio oratoria*, nie „Intitutiones oratoria“ (s. 74). Istá rozkolísanosť sa prejavuje

tiež v prepise antických mien do slovenčiny a v práci nájdeme aj hybridné formy mien ako napr. „Aurélius Augustín“ (s. 5).

Celkovo však práca pôsobí konzistentne a vyvážene. Jej pastoračný tón, ktorý miestami pomerne výraznejšie vystupuje na povrch, ešte viac podčiarkuje fakt, že autorom je pastoračný kňaz, ktorý problematiku poslušnosti vníma nielen z perspektívy sv. Augustína, ale aj z vlastnej praxe. Jasnosť a zrozumiteľnosť, s akou je publikácia napísaná, je v súlade s Augustínovou zásadou vysvetľovať aj ťažšie teologické koncepcie širšiemu okruhu poslucháčov.

Hlavný prínos tohto diela nesporne predstavuje prvý slovenský preklad. Autor prezrádza značnú zbehlosť v latinčine i schopnosť tlmočiť do materinskej reči nielen jednotlivé slová, ale aj zložitejšie myšlienky. V každom prípade možno konštatovať, že preklad je zrozumiteľný a prístupný aj čitateľovi menej zbehlému v danej problematike.

doi: 10.14712/23363398.2017.10